

λοι ποιούσαι τὸ εἶδος, αἱ δὲ ἑτερογενεῖς, οἷον λογικὸν καὶ μουσικὸν ἢ τρίπηχυν, ποιούσαι τὸ ἄτομον· τὰ δὲ ἐναντία συμβεβηκότα μιγείη ἂν ποτε, φησὶν, ἂν ἢ ἔμμεσα, ὡς ἔχει τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν. Καὶ αὕτη ἡ διάκρισις διακρίνει τινὰς διαφορὰς συμβεβηκότων τινῶν, ἐν οἷς δηλονότι ἡ ἐναντίωσις.

### Εἶδους δὲ καὶ ἰδίου.

Ἐπὶ πᾶσι διακρίνει τὸ εἶδος τοῦ ἰδίου τέτρασιν ἰδιότησι· συνάπτει δὲ αὐτὰ δύοσι κοινωνίαις.

Δεῖ δὲ σημειοῦσθαι πρῶτον μὲν ὅπου λέγει ἀντικατηγορεῖσθαι ταῦτα ἀλλήλων· εἶπε γὰρ πρότερον, ὅτι τὸ εἶδος κατὰ μόνων τῶν ἀτόμων κατηγορεῖται· ἀλλ' οὖν ἔστιν ὑπεναντίον· ἐκεῖ γὰρ ἔλεγε περὶ τῆς κατηγορίας τῆς καθ' αὐτὸ καὶ κυρίως, νῦν δὲ τῆς κατὰ συμβεβηκός, καὶ οὐ κυρίως.

Ἔτι, διακρίνει ταῦτα καὶ τοῖς ὀρισμοῖς αὐτῶν, καίτοι γε ἐπὶ τῶν ἄλλων μὴ χρησάμενος ταύτῃ τῇ διακρίσει διὰ τὴν μεγίστην αὐτῶν κοινωνίαν.

Ἔτι, διακρίνει τὸ εἶδος τοῦ συμβεβηκότος τέτρασιν ἰδιότησι, συνάπτων αὐτὰ κοινωνίᾳ μιᾷ, καὶ τίθησι τὴν αἰτίαν τοῦ μίαν ἀποδιδόναι κοινωνίαν, ἣτις ἐστὶν ἡ πλείστη ἀλλήλων διάστασις. Καὶ μὴν ἐλέγομεν πρότερον, ὅτι τὸ γένος καὶ τὸ συμβεβηκός καὶ πλείστον ἀλλήλων ἀντίκεινται. Ἀλλὰ δεῖ λέγειν, ὅτι ἀμφοτέρω ἀληθῆ εἰσιν· τὸ γὰρ συμβεβηκός πλείστον διέστηκε τοῦ γένους, λαμβανόμενον ἀντὶ τῆς ἐπινοίας· ὅθεν καὶ τίθεται ἔσχατον ἐν τῇ τάξει | τῶν κατηγορικῶν· ἀλλὰ διέστηκε πλείστον τοῦ εἶδους ὡς πρᾶγμα· τὸ γὰρ συμβεβηκός, φησί, καὶ τὸ ὧ συμβέβηκεν ἦγουν τὸ εἶδος πλείστον ἀλλήλων διέστηκεν.

Ἔτι, παραβάλλει τελευταῖον τὸ ἴδιον καὶ τὸ συμβεβηκός, καὶ τίθησι δύο κοινωνίας αὐτῶν, ἰδιότητος δὲ τρεῖς.

Ἀλλὰ δεῖ σημειοῦσθαι πρῶτον μὲν διατί παραβάλλει τὸ ἴδιον μᾶλλον τῷ ἀχωρίστῳ συμβεβηκότι· διότι μᾶλλον κοινωνεῖ τὸ ἴδιον αὐτῷ ἢ τῷ χωριστῷ. Ἀπὸ τῆς τούτων τοίνυν διακρίσεως πολλῶ μᾶλλον καὶ ἡ τοῦ ἰδίου καὶ χωριστοῦ συμβεβηκότος διάκρισις ἀναφαίνεσθαι δύναται. Δεύτερον, ὅπου φησὶν ἄνευ τοῦ μέλανος μὴ ἂν ὑποστήναι τὸν Αἰθίοπα, δοκεῖ ἀντιλέγειν ἑαυτῷ· ἐντεῦθεν γὰρ ἔπεται, ἀναιρουμένου τοῦ συμβεβηκότος, ἀναραιεῖσθαι τὸ ὧ συμβέβηκεν· καὶ μὴν ἔλεγε συμβεβηκός εἶναι τὸ ἀπογινόμενον ἄνευ τῆς τοῦ ὑποκειμένου φθορᾶς. Ἀλλὰ δεῖ λέγειν, ὅτι τὸ συμβεβηκός δύναται χωρίζεσθαι τοῦ ὑποκειμένου κατὰ τὸν νοῦν· ἐνταῦθα δὲ βούλεται ὁ Πορφύριος μὴ δύνασθαι χωρίζεσθαι τὸ συμβεβηκός κατὰ τὸ πρᾶγμα.

Ἔτι, πρότερον ἔλεγεν, ὅτι τὸ εἶδος προῦφέστηκε τοῦ ἰδίου, τὸ δὲ ἴδιον ἐπιγίνεται τῷ εἶδει· καὶ νῦν φησὶν ἄνευ τοῦ ἰδίου μὴ ὑφίστασθαι

τὸ εἶδος, ὥστε πρότερον εἶναι τὸ ἴδιον τοῦ εἶδους, ὡσπερ ἡ ὕλη τοῦ ἀνδριάντος ἐστὶ πρότερα τοῦ ἀνδριάντος, ἢς ἄνευ ἀδύνατον εἶναι τὸν ἀνδριάντα. Ἀλλὰ δεῖ λέγειν, ὅτι τὸ οὐ ἄνευ διχῶς ἐστὶ· λέγεται γὰρ καὶ ἐπὶ τῶν φύσει προτέρων καὶ αἰτίων τοῦ πράγματος καὶ ἐπὶ τῶν ἀναγκαίως παρεπομένων τῷ πράγματι, καθ' ὃν τρόπον λέγομεν τὴν οὐσίαν τὴν σύνθετον μὴ εἶναι ἄνευ τῶν συμβεβηκότων, καὶ τὰ συμβεβηκότα αὐθις μὴ δύνασθαι εἶναι εἰ μὴ ἐν τῇ οὐσίᾳ. Ὡς οὖν τὸ φύσει πρότερον ἄνευ τοῦ εἶδους οὐ δύναται ὑποστῆναι τὸ ἴδιον, ἀλλ' ὡς τὸ ἐπόμενον ἀναγκαίως τῷ πράγματι, ἄνευ τοῦ γελαστικοῦ οὐχ ὑφίσταται ὁ ἄνθρωπος· οὐ γὰρ ἐστὶν ἄνθρωπος μὴ γελαστικός ὢν. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτω προχείρως νῦν λύεται, ἀλλὰ 10 ἀκριβέστερον εἶρηται ἐν τοῖς πρὸς τὸ ἴδιον ζητήμασι.

Ταῦτα εἰπὼν, προστίθησιν ἐν ἐπιλόγῳ μέρος, ὅτι καὶ ἄλλαι σχέσεις αὐτῶν ἀποδείξασθαι δύνανται, ἀλλ' ἀρκοῦσι καὶ αὐταί. Ἀρκεῖ δὲ καὶ ἡμῖν τὰ ὡς ἐν ἐξηγήσεως μέρος περὶ αὐτῶν εἰρημένα τοῖς εἰσαγομένοις προπόντως. 15

Τέλος τῆς ἐξηγήσεως τοῦ Σχολαρίου εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Πορφυρίου τὸ περὶ τῶν πέντε καθόλου εἴτουν τὴν εἰσαγωγὴν τῆς λογικῆς. †

‡ ἐστὶ πρότερα τοῦ ἀνδριάντος om B, en marge C

Seconde partie.  
 Commentaire  
 du livre des Catégories d'Aristote. \*)  
 Prolégomènes.

Leçon I.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΟΥ ΣΧΟΛΑΡΙΟΥ  
 ΕΙΣ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΩΝ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

Προλεγόμενα.

ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ ΠΡΩΤΗ.

6 Ὅσα μὲν περὶ τῆς φιλοσοφίας καὶ ἔτι περὶ τῆς λογικῆς ἐπιστήμης  
 προδιαλαβεῖν τοὺς εἰς τὸ βιβλίον τῆς Ἀριστοτέλους λογικῆς εἰσέρχεσθαι  
 μέλλοντας ἐν ταῖς εἰς τὸ βιβλίον τῆς Πορφυρίου εἰσαγωγῆς ἐξηγήσει  
 φθάσαντες ἀπεδώκαμεν· νῦν δὲ τοῦ βιβλίου τῶν κατηγοριῶν ἀρχόμενοι  
 σὺν Θεῷ, ὁ πρῶτόν ἐστι τῶν τῆς λογικῆς βιβλίων ἐξ ὄντων τῶν πάντων,  
 10 λέγω δὲ τῶν Ἀριστοτέλει πεπονημένων, ἐπαναλαμβάνοντες τὰ τότε περὶ τῆς  
 λογικῆς εἰρημένα συντόμως φάμεν, ὅτι πᾶσα μὲν ἐπιστήμη καὶ τέχνη  
 λογικὴ ἐστίν, ἅτε ὑπὸ λόγου τε εὐρημένη καὶ λόγῳ κανονιζομένη τε καὶ  
 ἰδυνομένη. Ἄλλ' ἐξαιρέτως λογικὴ καλεῖται ἢ περὶ τὰς ἐνεργείας τοῦ λόγου  
 συνισταμένη· ὁ γὰρ λόγος περιουσία δυνάμεως οὐ τὰς ἐνεργείας τῶν ὑπο-  
 15 βεβηκυῶν τῆς ψυχῆς δυνάμεων μόνας ἰθύνει καὶ κανονίζει, ἀλλὰ καὶ τὰς  
 οἰκείας δι' ἑαυτοῦ. Ἐπεὶ δὲ ἐνέργεια τοῦ λόγου γενικαὶ καὶ οὐσιωδῶς  
 διαφέρουσαι εἰσὶ τρεῖς· πρώτη μὲν ἢ νόησις τῶν ἀπλῶν τε καὶ ἀσυμπλέκ-  
 των· δευτέρα ἢ τῶν συμπεπλεγμένων νόησις· τρίτη ἢ ἐκ τῶν συμπεπλεγ-  
 μένων, ἣτις καὶ μεταβατικὴ καὶ διεξοδικὴ τοῦ λόγου καλεῖται· ἐνέργεια  
 20 αὕτη, δ' ἂν εἴη ἢ διανοητικὴ καὶ συλλογιστικὴ, ἢ καὶ ἄλλως, κατὰ τινὰς,  
 πρώτη μὲν τὸ λαμβάνειν, δευτέρα δὲ τὸ συντιθέναι, τρίτη δὲ τὸ τὰ συν-  
 τεθειμένα πρὸς ἀλλήλα παραβάλλειν· καὶ οὐδὲν διαφέρει οὕτως ἢ ἐκείνως  
 λέγειν· ὁ αὐτὸς γὰρ ἐστὶν ἑκατέρας τῆς διαίρεσεως σκοπός· ἐπεὶ τοίνυν

\* A = Vaticanus 2223, f. 69-146, copie autographe de Scholarios;

B = Mutinensis 50, f. 66-129, copie autographe;

C = Parisinus 1941, f. 55-103, copie autographe.

1 Τοῦ αὐτοῦ BC

ἐνέργειαι τοῦ λόγου καθόλου τρεῖς εἰσι, καὶ τῆς λογικῆς ἐπιστήμης ἀρχοῦσθαι  
 μέρη τρία εἰσίν· ὡς γὰρ διαιρεῖται τὸ ὑποκείμενον ἱστινοσοῦν ἐπιστήμης,  
 καὶ τὴν ἐπιστήμην διαιρεῖσθαι δεῖ τὴν περὶ αὐτό. Εἰσὶ δὲ ταῦτα αἱ τὴν  
 κατηγορία λέγόμενα· καὶ τὸ περὶ ἑρμηνείας καὶ ἡ λοιπὴ πᾶσα περὶ τοῦ  
 συλλογισμοῦ πραγματεία, ὧν τὸ μὲν πρῶτον, αἱ κατηγορία δηλονότι, 5  
 δουλεύει τῇ πρώτῃ ἐνεργείᾳ τοῦ νοῦ· τὸ δὲ δεύτερον, τὸ περὶ ἑρμηνείας f. 69 r  
 δηλαδή, τῇ δευτέρᾳ τοῦ λόγου ἐνεργείᾳ ὑπηρετεῖ· τὸ δὲ τρίτον, ἡ πᾶσα  
 περὶ τοῦ συλλογισμοῦ πραγματεία, πρὸς τὴν τρίτην ἐνεργείαν τέτακται.  
 Περὶ μὲν οὖν τῶν μερῶν τῆς λογικῆς τῶν τῇ δευτέρᾳ καὶ τρίτῃ ἐνεργείᾳ  
 τοῦ λόγου ὑπηρετούντων ὕστερον, ἐὰν ὁ Θεὸς θέλῃ, πραγματευσόμεθα· 10  
 ἀλλὰ νῦν, μετὰ τοὺς περὶ τῆς εἰσαγωγῆς καὶ ἐπ' αὐτῇ λόγους, εἰς τὴν  
 ἐξήγησιν τοῦ βιβλίου τῶν κατηγοριῶν ἐρχόμενοι, ὃ δὴ πρῶτον τῆς λογικῆς  
 μέρος ὄν, τῇ πρώτῃ ἐνεργείᾳ δουλεύει τοῦ λόγου, ἥτις ἐστὶν ἡ τῶν ἀπλῶν  
 τε καὶ ἀσυμπλέκτων νόησις καὶ ἀντίληψις, ζητοῦμεν περὶ τούτου τοῦ  
 βιβλίου ἢ τοῦ μέρους τῆς λογικῆς τὰ τέσσαρα αἷτια, τὰ ἐπὶ πάσης πραγ- 15  
 ματείας ζητεῖσθαι ὀφείλοντα, τὰ τε ὑλικὸν δηλονότι· καὶ τὸ ποιητικὸν καὶ  
 τὸ τελικὸν καὶ τὸ εἰδικόν.

Ἐλικὸν μὲν οὖν αἷτιον αὐτοῦ ἐστὶν αἱ δέκα πρῶται ἐπίνοιαι, ἐν αἷς  
 πάντα τὰ ὄντα ἐν εἰσίν· ὥστε ἐν μὲν τῇ οὐσίᾳ ἐν εἶναι πάσας τὰς οὐσίας,  
 τὰς δὲ ποσότητας πάσας ἐν τῇ ποσότητι, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως. 20  
 Καὶ τοῦτο μὲν κατὰ τινάς· κατὰ δὲ τὴν κοινὴν τῶν ἐξηγητῶν δόξαν,  
 ἐμοὶ δὲ δοκεῖν καὶ ἀκριβεστέραν, ὑλικὸν ἐστὶν αἷτιον ἐν τῷδε τῷ βιβλίῳ  
 τὸ ὄν, τὸ λεκτὸν καὶ ἀσύμπλεκτον καὶ ἐν γένει τακτὸν κατὰ τὸ ἐπὶ καὶ  
 ὑπό, τουτέστι· κατὰ τὴν τάξιν τοῦ ἀνωτέρου καὶ κατωτέρου.

Ὅτι μὲν οὖν τὸ ὑποκείμενον τοῦ βιβλίου τούτου ἐστὶ τὸ πραγματικῶς 25  
 ὄν, δηλοῖ μὲν Ἀριστοτέλης ἐν πέμπτῳ τῶν Μετὰ τὰ φυσικὰ λέγων τὸ  
 ἀληθὲς καὶ ἔξω τῆς ψυχῆς ὄν εἰς τὰς δέκα διαιρεῖσθαι· κατηγορίας· δηλον  
 δὲ καὶ τῷ λόγῳ· ὅπερ γὰρ ἐστὶ διαφορά τοῦ πραγματικῶς ὄντος ἐστὶ  
 πραγματικῶς ὄν· ἀλλ' αἱ κατηγορία διαφοραὶ εἰσι τοῦ πραγματικῶς ὄντος,  
 ὥσπερ ἡ οὐσία, ἡ ποσότης, ἡ ποιότης καὶ αἱ λοιπαὶ αἱ κατηγορία· ἄρα 30  
 εἰσὶ πραγματικῶς ὄντα· αὐτὰ δὲ εἰσὶν ὑποκείμενον τοῦδε τοῦ βιβλίου·  
 ὥστε δῆλον, ὅτι ὑποκείμενον τοῦδε τοῦ βιβλίου τὸ πραγματικῶς ἐστὶν ὄν.

Εἰ δὲ τις λέγοι πρὸς τοῦτο· καὶ μὴν ἐλέγετο πρότερον ὑποκείμενον  
 τῆς λογικῆς εἶναι τὸ ὄν τοῦ λόγου· ὃ δὲ αὐτὸς | λόγος περὶ τοῦ ὄλου f. 70  
 καὶ τοῦ μέρους, ὥστε καὶ τοῦ παρόντος βιβλίου τὸ ὑποκείμενον ἐστὶ τὸ 35  
 ὄν τοῦ λόγου· λέγω ὅτι τὸ ὑποκείμενον τοῦδε τοῦ βιβλίου οὔτε ὄν ἐστὶ  
 τοῦ λόγου ἀπλῶς, οὔτε ὄν τοῦ πράγματος ἀπλῶς· εἰδέναι γὰρ δεῖ, ὅτι αἱ  
 κατηγορία δύνανται λαμβάνεσθαι διχῶς· ἢ καθὼ σημαίνει· ἢ κατηγορία

τὸ γενικώτατον ἐν τινὶ συστοιχίᾳ, ἢ καθὸ σημαίνει ἕλην αὐτὴν τὴν συστοι-  
 χίαν ἀπὸ τοῦ γενικωτάτου ἄχρι καὶ τοῦ ἀτόμου. Καὶ ὁ πρῶτος τρόπος  
 πάλιν διπλοῦς ἐστίν· ἢ γὰρ σημαίνει τὸ πρᾶγμα τὸ ὑποκείμενον τῇ ἐπίνοιᾳ  
 τοῦ γενικωτάτου, ἢ τὴν ἐπίνοιαν αὐτήν. Εἰ μὲν οὖν θεωρεῖται κατὰ τὸν  
 6 πρῶτον τρόπον ἢ κατηγορία, ἔστι τι πραγματικόν, καὶ οὕτως ἐστὶ διαφορά  
 τις τοῦ πραγματικῶς ὄντος ἢ κατηγορία, ὡς εἴρηται, οἷον ἢ οὐσία, ἢ  
 ποσότης καὶ αἱ λοιπαί. Εἰ δὲ κατὰ τὸν δεύτερον τρόπον, ὄν τι τοῦ λόγου  
 ἐστὶ, διότι πᾶν γενικώτατον ἐστὶν ἐπίνοιά τις δευτέρα ἐν τῷ συγκεκριμένῳ,  
 ὡς ἐν τοῖς εἰς τὴν φιλοσοφίαν προλεγομένοις εἴρηται ὑφ' ἡμῶν. Ἡ δὲ  
 10 δευτέρα ἐπίνοιά ἐστὶν ὄν τοῦ λόγου. Καὶ οὕτω μὲν, εἰ νοεῖται κατηγορία  
 αὐτὸ τὸ γενικώτατον ἐν τινὶ συστοιχίᾳ. Εἰ δὲ θεωρεῖται ἢ κατηγορία  
 καθὸ σημαίνει τὴν συστοιχίαν ἕλην ἀπὸ τοῦ γενικωτάτου μέχρι τοῦ ἀτόμου,  
 καὶ τοῦτο πάλιν διχῶς δύναται θεωρεῖσθαι· ἐκεῖνα γὰρ τὰ ἐν τῇ αὐτῇ  
 συστοιχίᾳ τῇ κατηγορικῇ ἢ θεωροῦνται καθὸ συντέτακται κατὰ τὸν τῆς  
 15 κατηγορίας τρόπον, τὸν τε κοινότερον καὶ ἥττον κοινόν, καὶ κατὰ τὰς  
 ιδιότητας τοῦ κατηγορεῖσθαι καὶ ὑποκεῖσθαι, καὶ οὕτως ἢ κατηγορία  
 ἐστὶν ὄν τι τοῦ λόγου, διότι καὶ ὁ τρόπος τοῦ κατηγορεῖσθαι καὶ ὑποκεῖ-  
 σθαι ἐστὶν ὄν τι τοῦ λόγου· σημαίνει γὰρ ἀναφορὰν εὐ τοῦ πράγματος  
 ἀλλὰ τῆς ἐπίνοιας. Εἰ δὲ θεωροῦντο ἐκεῖνα κατὰ τὰς πραγματικὰς αὐτῶν  
 20 ιδιότητας, εἰσὶν ὄντα τοῦ πράγματος, καὶ ἢ κατηγορία καθὸ σημαίνει τὴν  
 τούτων συστοιχίαν οὕτω θεωρουμένην ἐστὶν ὄν τοῦ πράγματος. Καὶ ἐκ  
 τούτων δῆλόν ἐστιν, ὅτι ἢ κατηγορία οὐκ ἔστιν ἀπλῶς καὶ κατὰ πᾶσαν  
 θεωρίαν ὄν τοῦ λόγου, ἀλλὰ πῆ μὲν ὄν τοῦ λόγου, πῆ δὲ ὄν τοῦ πράγματος.

f. 70<sup>v</sup> | Ἄλλὰ καθ' αὐτὴν μὲν ὄν ἐστὶ τοῦ πράγματος· συνελκομένη δὲ εἰς τὴν  
 25 θεωρίαν τοῦ λογικοῦ, ὄν τοῦ λόγου γίνεται. Διὰ τοῦτο καὶ ἐλέγετο ὑπο-  
 κείμενον τοῦδε τοῦ βιβλίου οὐκ ἀπλῶς τὸ ὄν, ἀλλὰ τὸ ὄν τὸ λεκτὸν καὶ  
 ἀσύμπλεκτον, καὶ τὰ ἐξῆς, δι' ὧν ὡσπερ διὰ τινῶν διαφορῶν συνέλκεται  
 καὶ εἰδοποιεῖται τὸ ἀληθῶς καὶ πραγματικῶς ὄν πρὸς τὴν λογικὴν θεω-  
 ρίαν. Εἰ δὲ τὸ ὑποκείμενον τῆς λογικῆς, τουτέστιν ὁ συλλογισμὸς ἢ ὁ  
 30 ἐπιστημονικὸς τρόπος, ὄν τοῦ λόγου ἐστὶν ἀπλῶς καὶ δευτέρα ἐπίνοια, οὐ  
 δεῖ θαυμάζειν· οὕτω γὰρ ὁ μὲν ἄνθρωπος φυσικόν τί ἐστὶν ἀπλῶς, ἀλλὰ  
 τὸ μέρος αὐτοῦ, ἢ ψυχὴ δηλονότι, οὐκ ἔστιν ἀπλῶς φυσικόν· οὐ γὰρ ἔχει  
 τὰς ιδιότητας τῶν φυσικῶν, ἧγουν τὸ κινεῖσθαι καὶ τὰ τοιαῦτα, κατὰ  
 τὸν Φιλόσοφον. Οὕτω γοῦν ἐγχωρεῖ καὶ τὸ μὲν ὑποκείμενον ἔλον τῆς  
 35 λογικῆς εἶναι ὄν τοῦ λόγου, τὸ δὲ μέρος αὐτοῦ, ὅπερ ἐστὶν αἱ κατηγορίαι,  
 μὴ εἶναι ὄν τοῦ λόγου ἀπλῶς, ἀλλὰ πῆ μὲν τοῦ πράγματος, πῆ δὲ τοῦ λόγου.

Λεκτὸν μὲν οὖν εἴρηται τὸ ὄν ὅπερ ἐστὶν ὑποκείμενον ἐν τούτῳ τῷ  
 βιβλίῳ, ἵνα δειχθῆ ὅτι οὐκ ἀπλῶς ἐστὶ τὸ ὄν τὸ ἔξω τῆς ψυχῆς καὶ

πραγματικὸν ὑποκείμενον ἐνταῦθα, ἀλλὰ καθὸ ἐστὶ λεκτόν, τουτέστι δυνάμενον λέγεσθαι. Καὶ τούτῳ διακρίνεται τὸ ἐνταῦθα ὑποκείμενον τῶν ὑποκειμένων τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν, ἐν αἷς ἐστὶν ὑποκείμενον ὁμοίως τὸ ὄν, ἀλλ' οὐ καθὸ λεκτόν ἤγουν κατὰ τὰς τοῦ λέγεσθαι ιδιότητος, ἀλλὰ κατ' ἄλλας ιδιότητος, οἷον ἐν τῇ φυσικῇ κατὰ τὴν κίνησιν, καὶ ἐν τῇ 5 μετὰ τὰ φυσικὰ κατὰ τὸν κοινότατον λόγον τοῦ ὄντος, καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ὁμοίως. Καὶ οὐ λέγομεν κατηγορικὸν ἀλλὰ λεκτόν, διότι αἱ κατηγορίαι οὐκ εἰσὶ μόνον ἐν τῷ γένει τῶν κατηγορεῖσθαι δυναμένων, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑποκείσθαι δυναμένων. Ἀλλὰ κυρίως μὲν εἰσὶν ἐν τῷ γένει τῶν κατηγορουμένων, οὐ κυρίως δὲ ἐν τῷ γένει τῶν ὑποκειμένων· αὗται γάρ εἰσι 10 τὰ ἔσχατα τῶν κατηγορουμένων, ὧν κατηγορία συνωνύμως οὐδὲν ἄλλο κατηγορεῖσθαι δύναται, καὶ τοῦτο μὲν, εἰ νοεῖται ἡ κατηγορία τὸ γενικώτατον· εἰ δὲ νοεῖται κατηγορία ὅλη ἢ συστοιχία, κυρίως ἐστὶν ἐν τῷ f. 71 γένει τῶν κατηγορουμένων καὶ ὑποκειμένων· τὰ γὰρ ἐν τῇ κατηγορικῇ συστοιχίᾳ καὶ κατηγοροῦνται καὶ ὑπόκεινται, πλὴν τῶν ἔσχατων, οἷς 16 θάτερον μόνον ὑπάρχει, τῷ μὲν γενικωτάτῳ τὸ κατηγορεῖσθαι, τῷ δὲ ἀτόμῳ τὸ ὑποκείσθαι· ὥστε ὅτε ἐλέγομεν τὸ ὄν τὸ λεκτόν, δεῖ νοεῖν τὸ δυνάμενον λέγεσθαι, τουτέστιν ἢ κατηγορεῖσθαι κατὰ τινος, ἢ ὑποκείσθαι τινι, ἀντὶ τοῦ κατηγορεῖσθαι καὶ ὑποκείσθαι λαμβανομένου τοῦ λέγεσθαι. Ταῦτα δὲ ὀρθοῖ καὶ Ἀριστοτέλης ἐν προοιμίῳ εὐθύς διὰ μὲν τοῦ εἰπεῖν· 20 „Ὁμώνυμα λέγεται καὶ συνώνυμα λέγεται καὶ παρώνυμα λέγεται“, χωρίσας τὸ ὑποκείμενον ταύτης τῆς πραγματείας τῶν ὑποκειμένων τῶν ἄλλων πραγματειῶν, καὶ δείξας ὅτι περὶ τοῦ ὄντος καθὸ λέγεται καὶ περὶ τῶν δέκα ὄντων ὡς λεγομένων σκοπεῖ, καὶ πάλιν τῶν λεγομένων τὰ μὲν κατὰ συμπλοκὴν λέγεσθαι, τὰ δὲ ἄνευ συμπλοκῆς ἐπάγων, διακρίνει τὸ ὑποκεί- 25 μενον τούτου τοῦ βιβλίου τοῦ ὑποκειμένου τοῦ Περὶ ἑρμηνείας· καὶ παράδειγμα τῶν ἄνευ συμπλοκῆς λεγομένων τίθησι τὰ κατηγορούμενα καὶ τὰ ὑποκείμενα χωρῖς, οἷον ἄνθρωπος, βούς τρέχει, νικᾷ· καὶ πάλιν τῶν κατὰ μηδεμίαν συμπλοκὴν λεγομένων ἕκαστον, φησὶν, ἢ οὐσίαν σημαίνει, ἢ προσόν, καὶ τὰ ἐξῆς· ὥστε ὀρθὸν ἐκ τούτων, ὅτι τὸ ὑποκείμενον ταύτης 30 τῆς πραγματείας τὸ ὄν ἐστὶ τὸ λεκτόν, τουτέστι τὸ κατηγορεῖσθαι καὶ ὑποκείσθαι δυνάμενον.

Ἀσύμπλεκτον δὲ εἴρηται τοῦτο τὸ ὄν, ὅπερ ἐστὶν ὑποκείμενον ἐνταῦθα, πρὸς διαστολὴν τοῦ ὑποκειμένου τοῦ Περὶ ἑρμηνείας, ὅπερ ἐστὶ συμπεπλεγμένον· ἢ γὰρ οὐσία καὶ ἢ ποσότης καὶ τὰ λοιπὰ εἰσὶν ἀπλᾶ ὄντα, διότι, 35 ὡς φησὶν ὁ Φιλόσοφος, οὐδὲν συμπεπλεγμένον ἐστὶν ἐν γένει· τὸ γὰρ ἕψον λευκὸν ἐν οὐδενὶ γένει ἐστίν.

Τεκτόν δὲ ἐν γένει εἴρηται, διότι οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ κατηγορία ἢ τὸ συναγόμενον ἐκ τῶν ὄντων ὑπὸ τὴν κατηγορικὴν συστοιχίαν, ἀτιγὰ τίθενται ἐν αὐτῇ κατὰ τὴν τάξιν τοῦ ἀνωτέρου καὶ κατωτέρου· καὶ ἐστὶ 40

τὸ ἐν γένει τακτὸν ὡσπερ ἐσχάτη καὶ εἰδοποιὸς διαφορὰ τοῦ ὑποκειμένου τῆς πραγματείας ταύτης.

f. 71<sup>v</sup> Πρόσκειται δὲ | τῷ ἐν γένει τακτῷ τὸ κατὰ τὸ ἐπὶ καὶ ὑπὸ πρὸς διάκρισιν τοῦ ὑποκειμένου τῶν μετὰ τὰ φυσικά. Ἔστι μὲν γὰρ καὶ τῆ  
 5 μετὰ τὰ φυσικά ὑποκείμενον τὸ λεκτὸν καὶ ἀσύμπλεκτον ὄν καὶ ἐν γένει τακτὸν, οὗ δὴ τὰς ιδιότητας καὶ ὁ θεολογικός, ὡσπερ ὁ λογικός, θεωρεῖ· ἀλλὰ διαφέρει, ὅτι ἐν μὲν τῇ μετὰ τὰ φυσικά διορίζεται περὶ τοῦ ὄντος κατὰ τὸν κοινότατον αὐτοῦ λόγον, καὶ οὐ καθὸ ἐστὶ δυνάμενον κατηγορεῖσθαι ἢ ὑποκείσθαι· ἐνταῦθα δὲ οὕτως.

10 Δεῖ γὰρ εἰδέναι, ὅτι τὸ ὑποκείμενον τῆς μετὰ τὰ φυσικά καὶ τῆς λογικῆς ἐστὶ τὸ αὐτό, ὅσον κατὰ τὸ πρᾶγμα· ἔχουσι γὰρ τὰς αὐτὰς πραγματικὰς ιδιότητας, οἷον καὶ ὁ λογικός ἐν ταῖς κατηγορίαις καὶ ὁ θεολογικός ἐν τῇ μετὰ τὰ φυσικά θεωρεῖ περὶ τῆς οὐσίας, ὅτι μία καὶ ἡ αὐτὴ οὐσα τῷ ἀριθμῷ δεκτικὴ ἐστὶ τῶν ἐναντίων κατὰ τὴν ἑαυτῆς μεταβολήν,  
 15 καὶ ὅσα τοιαῦτα. Ὡσαύτως καὶ περὶ τῆς ποσότητος, ὅτι κατ' αὐτὴν ὁμοίον τι καὶ ἀνόμοιον λέγεται· ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν ἄλλων, ἅπερ εἰσὶ πάντα πραγματικὰ τῶν κατηγοριῶν ιδιότητες. Ὅσον οὖν κατὰ τὸ πρᾶγμα, τὸ αὐτό ἐστὶν ὑποκείμενον ἐν ἀμφοτέραις ἴγουν τὰ ὄντα καὶ αἱ κατηγορίαι, ἀλλὰ διαφέρουσιν ὅσον πρὸς τοὺς εἰδικοὺς λόγους, διότι ὁ λογικός θεωρεῖ  
 20 τὰς κατηγορίας κατὰ τὸν τρόπον τὸν κατηγορικὸν προηγουμένως, ἀλλ' ἐπομένως θεωρεῖ ταύτας καὶ κατὰ τὸν τρόπον τῆς ὑπάρξεως, διότι ἡ γνῶσις τῶν κατηγοριῶν κατὰ τὸ ὑπαρκτικὸν αὐτῶν εἶναι πολὺ τι συμβάλλεται πρὸς τὸ γινώσκειν αὐτάς, καθ' ὃ ἐπ' αὐτῶν αἱ δεύτεραι θεμελιούνται ἐπίνοιαι. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ ὑποκείμενον ταύτης τῆς πραγματείας ἐστὶ  
 25 κατηγορία εἰδικῶς. Ἀλλὰ ὁ θεολογικός θεωρεῖ τὰς κατηγορίας, καθὸ εἰσι διαφοραὶ τοῦ ὄντος, ἐπειδὴ πρόκειται αὐτῷ θεωρεῖν τὸ ὄν καθὸ ὄν καὶ τὰς διαφοράς καὶ τὰ μέρη τοῦ τοιούτου ὄντος καὶ τὰς ἀρχάς καὶ τὰς ιδιότητας· ἔχει γὰρ καὶ τὸ ὄν καθὸ ὄν ἀρχάς τε καὶ ιδιότητας καὶ μέρη καὶ διαφοράς, ὡσπερ καὶ ὁ ἀριθμὸς καθὸ ἀριθμὸς τὰ τοιαῦτα ἔχει, ὡς  
 30 τῷ Φιλοσόφῳ δοκεῖ. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ ὑποκείμενον τῆς μετὰ τὰ φυσικά

f. 72 οὐκ ἐστὶ κατηγορία εἰδικῶς. Ὅθεν εἰ τις | μέλλοι τὴν ἐν τῇ λογικῇ κατηγορίαν καὶ τὴν ἐν τῇ μετὰ τὰ φυσικά ὀρίξασθαι καλῶς, ὀρίξοιτ' ἂν οὕτως· λογικὴ κατηγορία ἐστὶ συστοιχία τῶν κατηγορεῖσθαι καὶ ὑποκείσθαι δυνάμενων, ἢ πράγματα τακτόμενα κατὰ τὸ ἀνώτερον καὶ κατώτερον, ὃ  
 35 δείκνυται διὰ τοῦ ἐπὶ καὶ ὑπὸ· κατηγορία δὲ ἐν τῇ μετὰ τὰ φυσικά ἐστὶν αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, καθὸ ἐστὶ διαφορὰ τοῦ ὄντος. Καὶ διὰ τοῦτο, ἐπειδὴ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα ἄλλως καὶ ἄλλως θεωρεῖται ἐν τῇ μετὰ τὰ φυσικά καὶ τῇ παρούσῃ πραγματεία, πρὸς δὴλώσειν τῆς τοιαύτης διαφορᾶς προσετέθη τὸ κατὰ τὸ ἐπὶ καὶ ὑπὸ.

40 Διαφέρει δὲ τὸ ὑποκείμενον τούτου τοῦ βιβλίου τοῦ ὑποκειμένου

τῆς Πορφυρίου εἰσαγωγῆς, ὅτι ἐταῦθα διορίζεται ὁ Φιλόσοφος, περὶ τῆς οὐσίας καὶ τῆς ποσότητος καὶ τῶν λοιπῶν καθό εἰσι πράγματα, ἰστάμενα μέντοι ὑπό τισιν ἐπινοήσιν δευτέραις· φαίνεται γάρ, ὅτι ἐνταῦθα ὁ Φιλόσοφος, ἀφοριζόμενος τὰς ιδιότητας αὐτῶν, πραγματικῶς ἀποδίδωσιν ιδιότητας, δηλονότι ὅτι ἡ οὐσία οὐκ ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον, καὶ τὰ ἄλοιπά. Ἐν ἐκείνῳ δὲ τῷ βιβλίῳ διαλαμβάνεται περὶ τούτων ὡς ἐπινοιών τινων ἰδρυμένων ἐν τοῖς πράγμασιν.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ ὑλικοῦ αἰτίου.

Ποιητικὸν δὲ αἶτιον τοῦδε τοῦ βιβλίου ὁ Ἀριστοτέλης ἐστίν, καὶ γνήσιον ἐστὶν αὐτοῦ· μέμνηται γάρ αὐτοῦ πολλαχοῦ, καὶ μέρη τινὰ προστίθησιν ἐκ τούτου φανερώς ὄντα· καὶ ἄλλως τοῦτο ὁτλον ἐστὶν ἐκ τῆς χρόνῳ βεβαιωθείσης ἀπάντων ψήφου καὶ μαρτυρίας· οὐδεὶς γάρ ἀντιλέγειν ἠξίωσε μὴ εἶναι αὐτὸ γνήσιον.

Δεῖ δὲ εἰδέναι, ὅτι παντὸς τεχνητοῦ διπλῆ ἐστὶν ἡ ποιητικὴ αἰτία· μία μὲν καθ' αὐτήν, ἣτις ἐστὶν ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ τέχνη, ἡ ὑπάρχουσα ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ποιούντος· ἑτέρα δὲ κατὰ συμβεβηκός, αὐτὸς ὁ τεχνίτης ὁ τὴν ἐπιστήμην ἔχων.

Τελικὸν δὲ αἶτιον ἡ γνῶσις ἐστὶ τῶν ἀπείρων ὄντων, καθό εἰσιν ὠρισμένα καὶ πεπερασμένα ἐν δέκα γένεσιν· καὶ τοῦτό ἐστὶ τὸ προσεχὲς τέλος· πόρρω δὲ ἐστὶν ἡ γνῶσις τῶν περὶ τοῦ ἀποδεικτικοῦ συλλογισμοῦ παραδιδόμενων· πορρώτατον δὲ ἡ γνῶσις τῆς ὅλης φιλοσοφίας. f. 72<sup>v</sup>

Εἰδικὸν δὲ αἶτιον ἐστὶ διπλοῦν, ὡσπερ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις βιβλίοις, ἡγουν τὸ εἶδος τῆς πραγματείας καὶ τὸ εἶδος τῆς μεταχειρίσεως· ὧν τὸ μὲν εἶδος τῆς πραγματείας ἐστὶν εἶδος ἐνδότερον, τὸ δὲ τῆς μεταχειρίσεως εἶδος ἐστὶν εἶδος ἐξωτερικόν. Τὸ μὲν οὖν τῆς μεταχειρίσεως εἶδος, τουτέστιν ὁ ποιητικὸς τρόπος ᾧ ἐνταῦθα χρῆται ὁ Ἀριστοτέλης, ἐστὶ πενταπλοῦν· διαιρετικόν, ὀριστικόν, παραδειγμάτων ἐκθετικόν καὶ κανονιστικόν· τίθησι γάρ πολλάκις καὶ κανόνας καὶ ἀξιώματα· καὶ ἀποδεικτικόν· πολλαχοῦ γάρ καὶ ἀποδείκνυσι. Τὸ δὲ εἶδος τῆς πραγματείας, ὅπερ συνίσταται ἐν τῇ εἰς τὰ κεφάλαια διαιρέσει τοῦ βιβλίου, ἀπ' αὐτῆς τῆς διαιρέσεως τοῦ βιβλίου φανερόν γενήσεται.

## Leçon II.

### ΔΕΥΤΕΡΑ ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ

Προσιόντες τοίνυν τῷ εἶδει τῆς πραγματείας λέγομεν, ὅτι τὸ βιβλίον τοῦτο διαιρεῖται εἰς τρία· εἰς τὰ πρὸ τῶν κατηγοριῶν, εἰς αὐτὰς τὰς κατηγορίας καὶ εἰς τὰ μετὰ τὰς κατηγορίας· ὧν ἐν μὲν τῷ πρώτῳ δια-

1 τοῦ βιβλίου répété avant τῆς Πορφυρίου C    δ τὸ avant ἡττον om C



λαμβάνει περί τινων πρὸς τὴν γνῶσιν τῶν κατηγοριῶν χρησιμευόντων· ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ περί αὐτῶν τῶν κατηγοριῶν· ἐν δὲ τῷ τρίτῳ περί τινων ἐπομένων ταῖς κατηγορίαις· πᾶν γὰρ πρᾶγμα οὐ δύναται γινώσκεισθαι εἰ μὴ διὰ τῶν οὐσιωδῶν αὐτοῦ καὶ τῶν συμβεβηκότων· καὶ τῶν  
 5 συμβεβηκότων διχῶς· ἢ τῶν προηγουμένων, ἢ τῶν παρεπομένων.

Τὸ δὲ πρῶτον μέρος, τὸ πρὸ τῶν κατηγοριῶν δηλονότι, διαιρεῖται οὕτως. Πρῶτον μὲν γὰρ τίθησιν ἰδιότητάς τινας πρώτας πασῶν τούτων τῶν κατηγοριῶν κατὰ τοὺς τρόπους τῆς κατηγορίας, αἷς ἰδιότησι τὰ  
 10 πρῶτα δέκα ὄντα ἀφορίζονται καὶ ἰδιοποιῶνται τῇ λογικῇ θεωρίᾳ, καὶ ὧν ἐνυπαρχουσῶν, ἐνυπάρχουσιν αὐταῖς αἱ ἄλλαι ἰδιότητες, οἷον ὁ λόγος τοῦ γένους καὶ τοῦ εἶδους καὶ τὰ τοιαῦτα.

Δεύτερον, ἐν τῷ „τῶν λεγομένων“, διορίζεται τὰς διαφοράς, αἷς χωρίζονται τὰ πράγματα περί ὧν πραγματεύεται ἐνταῦθα ἀπὸ τῶν  
 15 πραγμάτων περί ὧν πραγματεύεται ἐν τῷ Περὶ ἑρμηνείας, καὶ περί τῶν ἰδιοτήτων τῶν πρώτων μερῶν τοῦ ὑποκειμένου ταύτης τῆς ἐπιστήμης.  
 f. 78 Τρίτον, ἐν τῷ „Ὅταν ἕτερον καθ' ἑτέρου“, καὶ τὰ ἐξῆς, τίθησιν δύο ἀξιώματα εἴτουν κανόνας, ὧν μεσιτευόντων κανονίζόμεθα ἐν τῇ  
 διπλῇ τάξει τῶν κατηγοριῶν, ἡγουν ἐν τῇ τάξει τῶν ὁμογενῶν διὰ τοῦ  
 πρώτου, καὶ ἐν τῇ τάξει τῶν ἑτερογενῶν διὰ τοῦ δευτέρου.

20 Πάλιν τὸ πρῶτον μέρος τοῦ πρώτου, τοῦ πρὸ τῶν κατηγοριῶν δηλονότι, διαιρεῖται εἰς τρία, καθὼς τρεῖς εἰσι τρόποι τῆς κατηγορίας, δι' ὧν συνελκονται ταῦτα τὰ πρῶτα δέκα ὄντα πρὸς τὴν θεωρίαν τοῦ λογικοῦ· εἰ γὰρ  
 τὰ δέκα ὄντα στερηθεῖεν τούτων τῶν τριῶν τρόπων τῆς κατηγορίας, οὐκ ἔτι ἔσοντα· ἐκ τῆς θεωρίας τοῦ λογικοῦ. Ὁ μὲν οὖν πρῶτος τρόπος τῆς  
 25 κατηγορίας ἀρμόττει καὶ τοῖς ἔξω τῶν κατηγοριῶν καὶ τοῖς ἐνθῶν· ὁ δεῦτερος ταῖς κατηγορίαις μόνον καὶ τοῖς ὑφ' ἐστῶσι πράγμασιν, ἀλλὰ πάσαις· ὁ δὲ τρίτος τοῖς ἐννέα μόνον, πλὴν τῆς οὐσίας· καὶ οὗτοι εἰσιν ἕτεροι ὁμώνυμος καὶ συνώνυμος καὶ ὁ παρώνυμος.

Προτίθησι δὲ πάντων τὰ ὁμώνυμα, διότι κατὰ τὸν Φιλόσοφον τὸ ὄν  
 30 ἔστι τὸ πρῶτον ἀντικείμενον τοῦ νοῦ, διότι πρώτως ἀπαντᾷ τῷ νοῦ τὸ ἀντικείμενον αὐτοῦ ὑπὸ τῷ λόγῳ τοῦ ὄντος. Ἐπεὶ τοίνυν ἐνταῦθα διορίζεσθαι μέλλει περί τῶν κατηγοριῶν, αἷ εἰσιν ἀρχαὶ πρώται καὶ πρῶτα  
 ἀντικείμενα τοῦ νοῦ, τὸ δὲ ὄν εἰς αὐτάς κάτεσι· ὁμώνυμω καὶ οὐ συνωνύμω, ὡς πολλάκις εἴρηται πρότερον καὶ ἔτι μετὰ ταῦτα ῥηθήσεται,  
 35 διὰ τοῦτο πρῶτον περί τῆς ὁμώνυμου κατηγορίας διαλαμβάνει, οὐχ ἵνα ἐνταῦθα προηγουμένως θεωρηθῆται ἡ τοιαύτη κατηγορία, ἀλλ' ἵνα προηγουμένως ἐκ τῶν κατηγοριῶν ἀποπέμπηται, καθά φησιν ὁ Βοήτιος, ὅτι αὐτὰ  
 τὰ γενικώτατα γένη ἐνὶ ὀνόματι καὶ ἐνὶ λόγῳ πρὸς τὰ ὑποκείμενα αὐτῶν.

παραβάλλονται, διόπερ ἐνὶ ὀνόματι καὶ ἐνὶ λόγῳ κατηγοροῦνται· αὐτῶν. Τοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ συνωνύμως κατηγορεῖσθαι, ὡς ἔμπροσθεν ἔσται ὀφθαλμῶν· συνωνύμως ἄρα ταῦτα κατηγοροῦνται· νοεῖσθω δὲ τοῦτο περὶ τῶν ἰδίων ὑποκειμένων τῶν τοῦ αὐτοῦ γένους ὄντων· κἀντεῦθεν φανερά ἐστὶν ἡ αἰτία δι' ἣν μετὰ τὰ ὀμώνυμα διορίζεται εὐθύς περὶ τῶν συνωνύμων. 5 Ἐπειδὴ μέντοι πρᾶγμα | μιᾶς κατηγορίας παρονομάζεσθαι δύναται ἐκ f. 73<sup>v</sup> πρᾶγματος ἑτέρας κατηγορίας, ὡς ἔταν λέγωμεν οὐσίαν λευκὴν ἢ ποσίην, λαμβάνεται καὶ τοιοῦτός τις ἕτερος τρόπος κατηγορίας ὁ παρώνυμος. Ὁ δὲ συνώνυμος τῆς κατηγορίας τρόπος προηγείται αὐτοῦ, διότι οὗτος ἀναθρῶσκει ἀπὸ τῆς σχέσεως ἐκάστου γένους πρὸς τὰ αὐτοῦ ὑποκείμενα, ὁ 10 δὲ παρώνυμος ἀπὸ τῆς σχέσεως ἣν ἔχει τι πρᾶγμα πρὸς πρᾶγμα ἑτέρας κατηγορίας. Ἐπεὶ δὲ ἕκαστον πρότερον ἀφορᾷ πρὸς τὸ πρᾶγμα τοῦ ἰδίου γένους ἢ πρὸς πρᾶγμα ἑτέρας κατηγορίας, διὰ τοῦτο καὶ ὁ τῆς συνωνύμου κατηγορίας τρόπος ὄφειλε προηγείσθαι τοῦ παρώνυμου. Ἐντεῦθεν οὖν φαίνεται καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς τριάδος τῶν τῆς κατηγορίας τρόπων καὶ ἡ 15 τάξις αὐτῶν.

Δεῖ δὲ εἰδέναι, ὅτι ἕτερόν ἐστι κατηγορικόν, καὶ ἕτερον κατηγορία, καὶ ἄλλα κατηγορίας τρόπος, καὶ ἕτερον κατηγορούμενον· ταῦτα γὰρ τὰ τέσσαρα ἴχουσι τὸ αὐτὸ ἐν τῇ πραγματείᾳ τῆς λογικῆς. Κατηγορικόν μὲν οὖν ἐστὶ διαφορὰ τοῦ καθόλου, καὶ εἰσὶ πέντε διαφοραὶ τοῦ καθόλου 20 οὐ καθό ἐστὶ τὸ καθόλου, ἀλλὰ καθὸ λέγεται, περὶ ὧν διείληπται ἐν τῇ τοῦ Πορφυρίου εἰσαγωγῇ. Κατηγορία δὲ ἐστὶ συστοιχία τῶν ἐν τῷ αὐτῷ γένει περιεχομένων, ἢ αὐτὸ τὸ γενικώτατον γένος τῆς συστοιχίας, καὶ εἰσὶ δέκα, ὥσπερ ἀρχαί τινες πρῶται τῶν ὄντων, περὶ ὧν ἐνταῦθα ὁ Φιλόσοφος πραγματεύεται. Τρόπος δὲ κατηγορίας ἐστὶ διαφορὰ τοῦ κατη- 25 γορούμενου λαμβανομένη ἀπὸ τῆς σχέσεως αὐτοῦ πρὸς τὸ ὑποκείμενον κατὰ τε τὸ πρᾶγμα καὶ κατὰ τὸ ὄνομα, καὶ εἰσὶ τρεῖς, περὶ ὧν ἐν προοιμίῳ τῆς πραγματείας ταύτης διορίζεται. Κατηγορούμενον δὲ ἐστὶ διαφορὰ τοῦ κατηγορούμενου λαμβανομένη ἀπὸ τῆς ἐν τῷ ὑποκειμένῳ ὑπάρξεως αὐτοῦ, καὶ εἰσὶ τέσσαρα τὰ κατηγορούμενα, περὶ ὧν ὁ Φιλόσοφος 30 ἐν τοῖς τοπικοῖς διαλαμβάνει· τὸ τε γένος καὶ τὸ συμβεβηκὸς καὶ ὁ ὀρισμὸς καὶ τὸ ἴδιον.

Προοίμιον δὲ οὐ πεποίηκεν, ἀλλ' αὐτίκα εἰς τὴν πραγματείαν εἰσβάλλει, διότι εἰ ἐποίησε προοίμιον, τοῦτο ἔμελλεν εἶναι ἢ προοίμιον τῆς λογικῆς | ὅλης, ἢ τοῦ μέρους τούτου· ἐκάτερον δὲ, ἀδύνατον. Ἔδει μὲν f. 74 γὰρ ἐν τῷ προοίμιῳ τὸ ἴδιον ὑποκείμενον ταύτης τῆς ἐπιστήμης καὶ ἀμεσον τίθεσθαι· τοῦτο δὲ οὐκ ἦν δυνατόν ἐνταῦθα γενέσθαι, διότι ἐνταῦθα πραγματεύεται ὁ Φιλόσοφος περὶ οὐσίας καὶ ποσότητος καὶ τῶν ἄλλων. Καὶ ἐπεὶ ἡ περὶ αὐτῶν θεωρία ἀνήκει πρὸς ἄλλους ἐπιστήμονας, οἷον τὸν θεολόγον καὶ τὸν φυσικόν, κατὰ διαφοροὺς ιδιότητας, καθ' ἣν θεωρίαν 30

οὐκ εἰσὶν ὑποκείμενον τῆς λογικῆς, οὐκ ἔβηκε προσίμιον ἐν ᾧ ἔμελλε καθόλου ταῦτα φανεροῦν ὡς ὑποκείμενον μιᾶς ἐπιστήμης, ἐπεὶ ἦσαν ἀν ὑποκείμενον ἀπωκισμένον· καὶ διὰ τοῦτο ἔδει πρότερον θεῖναι ἰδιότητος ἀτινες ἔμελλον συστῆλαι τὰ δέκα ὄντα καὶ ἀφορίσασθαι, ὥστε εἶναι ὑποκείμενον τῆς λογικῆς ἐπιστήμης, καὶ αὖθις λαβεῖν τινὰς ἰδιότητας δι' ὧν ἔδει συστῆλαι τὸ ὑποκείμενον ταύτης τῆς πραγματείας, καὶ διακρίναι ἀπὸ τοῦ ὑποκειμένου τοῦ προσεχῶς ἐπομένου μέρους τῆς λογικῆς ἡγουν τοῦ περὶ ἐρμηνείας, ἐπομένως δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων· ὁ ποιεῖ ἐν τῷ δευτέρῳ μέρει· ἐκεῖ γὰρ διακρίνει ταύτην τὴν πραγματείαν τῆς περὶ ἐρμηνείας, ἐπομένως δὲ καὶ τῶν ἄλλων. Τούτων τοίνυν προειλημμένων, ἐρχόμεθα εἰς τὴν τοῦ κειμένου ἐξήγησιν.

„Ὁμώνυμα λέγεται.“ Ὁρίζεται τὰ ὁμώνυμα, λέγων ὅτι ὁμώνυμα λέγεται καὶ τὰ ἐξῆς.

Πληθυντικῶς μὲν οὖν εἶπεν ὁμώνυμα διὰ τὸ πλῆθος τῶν ὁμωνυμούντων, ἃ πλείω ὄντα μιᾶ σημαίνεται φωνῇ ἢ διὰ τὴν τῶν λόγων διαφοράν, τὴν ἐν τοῖς ὁμωνύμοις εὐρίσκομένην· ὄνομα δὲ λέγει ἐνταῦθα οὐ τὸ μέρος τοῦ λόγου τὸ ἀντιδιηρημένον τῷ ῥήματι καὶ τοῖς λοιποῖς· οὕτω γὰρ οὐκ ἂν ἦν ἡ ὁμωνυμία εἰ μὴ ἐν τοῖς ὀνόμασι μόνον, τοῦτο δὲ ἐστὶ ψεῦδος· εὐρίσκεται γὰρ ἡ ὁμωνυμία καὶ τοῖς ῥήμασι καὶ τοῖς ἄλλοις· ἀλλὰ φησὶ ὄνομα τὴν λέξιν ἢ τὴν σημαντικὴν φωνήν, τὸ δὲ μέρος τοῦ λόγου ἔκ τε τοῦ σημαίνειν καὶ ἔκ τοῦ τρόπου τῆς σημασίας ἐστὶ συγκεκριμένον, τὸ δὲ μόνον πρόσκειται πρὸς τὸ ἀποκλεῖσαι τὴν κοινωνίαν τοῦ λόγου. Οὐκ εἶπε f. 71<sup>v</sup> δὲ ἀπλῶς ὁ λόγος, ἀλλ' ὁ κατὰ τὸ ὄνομα, διότι τινὰ τῶν ὁμωνύμων καὶ συνώνυμα λέγονται, κατ' ἄλλο μέντοι καὶ ἄλλο, οἷον οἱ μὲν δύο Αἴαντες 25 κατὰ τοῦτο τὸ ὄνομα ὁμωνυμοῦσιν· οὐ γὰρ ἔχουσι τὸν αὐτὸν τοῦ ὀνόματος λόγον, ἀλλὰ καθ' ἕτερον ὄνομα, οἷον τὸ ἄνθρωπος, ἢ τὸ ζῷον, συνωνυμοῦσιν. Καὶ εἴδηλον ἐστίν, ὅτι οὐ παρέλκει τὸ δεύτερον μέρος τοῦ ὀρισμοῦ τῶν ὁμωνύμων τό· „Ὁ δὲ κατὰ τοῦνομα λόγος τῆς οὐσίας ἕτερος“, ὡς δοκεῖ ἐνίοις· φασὶ γὰρ ὅτι ἤρκει τὸ εἰπεῖν ὧν ὄνομα μόνον κοινόν· τὸ 30 γὰρ μόνον εἰπὼν ἀπεκλήρωσε καὶ πᾶσαν ἄλλην κοινωνίαν ἐξώρισεν. Εἶπε γάρ· „Ὁν ὄνομα μόνον κοινόν“, διὰ τὰ ὁμώνυμα ὅσα ἐν μιᾷ φωνῇ μόνον κοινωνοῦσι καὶ ταύτῃ ὁμωνύμως, οἷον ἡ οὐσία καὶ ἡ ποσότης· ὁμωνυμοῦσι γὰρ ἐν τῇ τοῦ ὄντος, ἐν οὐδενὶ ἑτέρῳ δυνάμενα ἐνοῦσθαι· καὶ προσέθηκεν· „Ὁ δὲ κατὰ τοῦνομα λόγος τῆς οὐσίας ἕτερος“, διὰ τὰ 35 ὁμώνυμα ὅσα ἐν μιᾷ ὁμωνυμούντα φωνῇ, ἐν ἑτέρῳ συνωνυμεῖν δύναται· ὁ γὰρ κύων ὁ τε ὑλακτικός καὶ ὁ ἀστρῆος καὶ ὁ θαλάσσιος ὁμωνυμοῦσιν ἐν τῇ φωνῇ ταύτῃ τῇ κύων, ἀλλ' ἐν τῇ φωνῇ τῆς οὐσίας συνωνυμοῦσιν· ἀρμόττει γὰρ αὐτοῖς ὁμοίως καὶ τοῦνομα τῆς οὐσίας καὶ ὁ λόγος, ὅς ἐστι τὸ καθ' αὐτὸ εἶναι· ὥστε κατὰ ἄλλο ὄνομα ὁ τῆς οὐσίας λόγος ἐστὶν ὁ